

Grondboor en Hamer	4	1982	pag. 116 —117	3 foto's	Oldenzaal, augustus 1982
-----------------------	---	------	------------------	----------	-----------------------------

Goniatieten

R.J. Kok

SUMMARY

A description is given of an erratic cobble containing at least as much as a dozen complete together with fragmented chalcidized specimens of probably *Goniatites* sp. cf. *G. sphaericus* (Martin, 1809).

De Heer R. v.d. Vlekkert uit Deventer vond in 1978 in de groeve te Azewijn (gem. Berg, Gld) een gesteente met daarin minstens twaalf min of meer duidelijke goniatieten of fragmenten van goniatieten. De afmetingen van het stuk bedragen $10\frac{1}{2} \times 8 \times 5$ cm. De grondmassa bestaat uit zandsteen met kiezelig cement (kwartsietisch) en heeft een grijze kleur. Het gesteente heeft duidelijk onder druk gestaan: op sommige plaatsen is het enigszins geplooid. Ook zijn de meeste goniatieten gedeformeerd. Van enkele exemplaren is niet veel meer overgebleven dan brokjes chalcidon met kriskras daartussen delen van sutuurlijntjes.

Foto 1 laat de steen in zijn geheel zien. De goniatieten zijn duidelijk te herkennen. Foto 2 laat een goniatiet zien met een prachtig blauw opgevuld centrum van chalcidon.

Foto 3 (midden) vertoont een fragment van een goniatiet bestaande uit een wirwar van sutuurlijntjes en scheidingsstreepjes tussen de windingen. Het gaat hier vermoedelijk om *Goniatites* sp. cf. *Goniatites sphaericus* (Martin, 1809).

Deze voorloper der ammonieten leefde tijdens het Onder-Carboon (Kulm), nog vóór de vorming van onze steenkool. De lagen waarin zij voorkomen treffen we vooral aan in het noordelijk deel van Sauerland.

Volgens KRUL zijn er twee mogelijke transportwegen van dit fossiel naar ons land geweest n.l. via de Rijn of via de Wezer. In Noord-Sauerland ontspringen twee

Foto 1

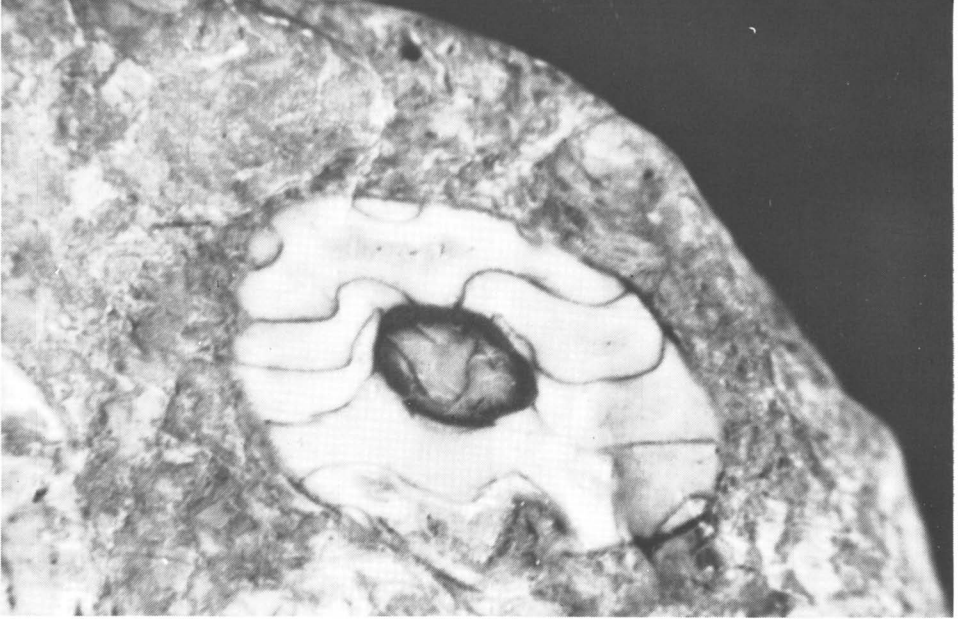

Foto 2

riviertjes, de Ruhr en de Diemel. De Ruhr is een zijrivier van de Rijn en de Diemel een zijrivier van de Wezer. Beide rivieren hebben afzettingen in ons land gedeponeerd: de Rijn vanuit het Zuiden en de Wezer vanuit het Oosten.

Voor de Veluwe, Salland, Twente en de Achterhoek is dus moeilijk te zeggen welke rivier voor de aanvoer van de goniatieten in aanmerking komt. Het aantal goniatieten dat de laatste jaren in ons land gevonden werd is sterk toegenomen. Het 'dertigtal' dat in het 'Keienboek' genoemd wordt kan nu zeker vervangen worden door 'enige honderden'.

Literatuur

K. HUCKE en E. VOIGT, 1967 - Einführung in die Geschieforschung. Ned. Geol. Ver. Oldenzaal.

H. KRUL, 1954 - Zwerfsteenfossielen van Twente. Ned. Geol. Ver., Oldenzaal.

P. v.d. LIJN, z.j. 'Het Keienboek, 6e druk, Thieme, Zutphen.

C.H. OOSTINGH, 1921 - Bijdragen tot de kennis der zuidelijke zwerfstenen in Nederland en omgeving. Veenman, Wageningen.

Foto 3

